

ZPRÁVY SLUKO

VYDÁVA

STUDIJNÍ A LIDOVÝCHOVNÝ ÚSTAV KRAJE OLOMOUCKÉHO
Krajské museum • Krajské výzkumné středisko • Krajská galerie •
Krajská hvězdárna • Přípravný výbor Krajské zoologické a Krajské
botanické zahrady • spolu s Krajskou výzkumnou komisí v Olomouci
Objednávky řiďte na SLUKO, Olomouc I, nám. Republiky 6, tel. 2731

Září 1953

Číslo 28

Nová organisace řízení výzkumných a průzkumných prací v kraji Olomouckém

Krajský národní výbor v Olomouci věnoval od svého zřízení velkou pozornost otázkám průzkumu. V duchu vládního nařízení č. 303 z r. 1948 o plánovacích referátech krajských národních výborů, které stanovilo, že plánovací referát provádí podrobný průzkum podmínek, potřeb a zdrojů výroby a služeb v kraji a při tom vyznačuje nejvhodnější územní rozmístění a rozvržení plánovaných úkolů v kraji, soustředil KNV ve svém plánovacím referátě veškerou agendu, týkající se výzkumu a průzkumu. Aby byla zajištěna koordinace práce s ostatními referáty KNV na jedné straně a výzkumnými ústavu a pracovišti na straně druhé, zřídila rada KNV v Olomouci v červenci r. 1950 Krajskou výzkumnou komisi jako svůj orgán pro otázky výzkumu a průzkumu. Jejím úkolem bylo zabezpečovati plnění úkolů, daných KNV vládním nařízením 303/1948 a vyhláškou SÚP č. 284 ze dne 27. 4. 1950. (Podrobně o těchto úkolech pojednává stať s. J. Janíše v 1. čísle těchto Zpráv, z r. 1951.) Předsedou Krajské výzkumné komise byl plánovací referent KNV a jejími členy vedle pracovníků KNV též význační odborníci z jednotlivých vědních oborů. Krajská výzkumná komise za dobu své činnosti koordinovala výzkumnou a průzkumnou činnost v kraji, zejména po stránce methodické, připravovala pro plánovacího referenta KNV materiál pro sestavení výzkumného plánu, udržovala styk s jednotlivými pracovišti, zejména s vysokými školami, s výzkumnými ústavu v kraji i mimo kraj a radě KNV podávala čtvrtletně zprávu o postupu průzkumných prací v kraji.

Posuzujeme-li dnes činnost KVK, musíme ji hodnotiti opravdu kladně a s uznáním. Na půdě KVK byly dány podněty k řadě významných průzkumových akcí, které přinesly cenný materiál, a to jak Krajskému národnímu výboru pro okamžité použití, tak i vědeckým pracovníkům jako podklad k další výzkumné práci. Byla to KVK, která již při zřizování Krajského musea v Olomouci uplatnila požadavek zřízení zvláštního průzkumného pracoviště při museu, které by provádělo průzkumy v nejdůležitějších oborech; týkalo se to především oborů, které v našem kraji nebyly zastoupeny jiným pracovištěm. Toto stanovisko se později projevilo při vypracovávání statutu SLUKO, který dnes jako zařízení KNV plní funkci krajského výzkumného střediska. KVK si byla od počátku vědoma, že průzkum v širokém měřítku může být prováděn jen za spolupráce co největšího počtu externích spolupracovníků-aktivistů. Pro jejich informaci začala také vydávat od

února 1951 oběžník Krajské výzkumné komise, který po zřízení SLUKO jest vydáván společně pod názvem Zprávy SLUKO.

V otázkách metodiky průzkumu navázala KVK spojení s Brněnským a Gottwaldovským krajem. Vzájemná výměna zkušeností přinesla i na tomto poli všem zúčastněným řadu kladů. Spolu s Ústavem pro plánování Palackého university, organizovala KVK široké aktivity o závažných problémech vědecké práce; nejzávažnější z nich byla diskuse o připravované Československé akademii věd, dále Den sovětské vědy, s diskusí o využití zkušeností sovětské vědy pro práci našich výzkumníků a posléze diskuse o úkolech, vyplývajících pro naši vědu z brněnské konference.

Po zřízení Krajských plánovacích komisí se ukázalo nutné přikročit i k reorganizaci řízení výzkumné a průzkumné činnosti v kraji. KVK nemůže již vykonávat funkci řídicího a koordinujícího orgánu, neboť tato funkce podle statu přináleží Krajské plánovací komisi. Tato jako objektivní orgán rady KNV může nejen rozhodovat s daleko větší autoritou než KVK, která byla jen pomocným poradním orgánem plánovacího referenta, ale může též zaručit daleko užší sepetí mezi potřebami hospodářství a rozvoje Olomouckého kraje na jedné straně, a programem výzkumné a průzkumné činnosti na straně druhé. Při tom však se KPK nijak nezříká úzké spolupráce s vědeckými pracovníky, především s těmi, kteří buď jako členové KVK nebo vedoucí pracovních kolektivů SLUKO dokázali svou obětavou prací pochopení pro potřeby kraje. Proto navrhla Krajská plánovací komise radě KNV přetvoření dosavadní KVK na aktiv pro otázky výzkumu při sektoru úhrného plánu KPK. Vedle členů dosavadní KVK budou přizváni ke spolupráci další vědečtí pracovníci, technici, ekonomové a jiní odborníci ze všech úseků našeho hospodářství, kteří mají vztah k problematice výzkumu a průzkumu. Tento aktiv bude plnit všechny funkce KVK mimo funkce řídicí, bude zejména pečovat o kolektivní řešení výzkumných problémů a udržování co nejužšího kontaktu s vědeckými ústavy a vědeckými pracovníky. V čele aktivu bude stát náměstek předsedy KPK, jehož prostřednictvím bude též navázán kontakt s jednotlivými sektory KPK, takže aktiv bude moci v daleko větší míře (než to mohl činit KVK), zaměřovat činnost ústavů i jednotlivých pracovníků k hlavním problémům rozvoje hospodářství a kultury našeho kraje a všestranně využívat možností spolupráce s nimi.

Náměstek předsedy KPK s. J. Došlík v dohodě s jejím předsedou, který byl též předsedou dosavadní KVK, jmenoval již první členy aktivu a vyhlásil rámcový program jeho činnosti. Rada KNV schválila novou organizaci usnesením ze dne 22. září t. r. První plenární schůze bude v listopadu t. r.

Cyril Macháček,

předseda Krajské plánovací komise
při KNV v Olomouci

Na okraj práce odboru věd o společnosti ve SLUKO

Odbor věd o společnosti ve SLUKO vznikl původně přetvořením historického a části přírodovědeckého městského musea a posléze převzetím sbírek VSMO. Stal se tak dědicem několika sbírkových fondů, které narůstaly v nepravidelných časových intervalech a z různých podnětů.

V roce 1874 zřídila městská rada v radniční kapli historické museum (Histor. Museum der Stadt Olmütz) s náplní téměř výlučně lokálně patriotickou. Rok poté

bylo otevřeno — rovněž pod německým patronátem — museum průmyslové (Kaiser Franz Josef Gewerbe-Museum), sloužící v podstatě jako pomůckový kabinet německé reálce. Do rámce odboru věd o společnosti zčásti zapadá svým egyptologickým oddělením také přírodovědecké museum (Erzherzog Josef Ferdinand-Museum), založené r. 1908. Za druhé světové války byly městské sbírky deponovány v muzejní budově na Purkrabské ulici č. 4. V té době, ale zvláště pak po roce 1945, k nim přibýlo množství jiného materiálu. Tak to byly předměty z konfiskovaného židovského a německého majetku, dále sbírky ze Sovince (někdejší majetek arcivévody Eugena), Röderovy sběry (Heimatarchiv und Museum in Olmütz) a posléze konfiskáty ze zrušených olomouckých klášterů.

Tento nejvyšší různorodý materiál byl doslova nakupen v muzejní budově v Purkrabské ulici č. 4, kde mimo to byly vtěsnány dílny (stolařská a fotografická). Částečně se prolínaly tyto sbírky s materiálem v depositářiích Vlasteneckého musea v sousední budově (Purkrabská ul. č. 2). Poslední akvizice byly soustřeďovány vedle přírodovědeckých sbírek v nově získaných prostorách v budově býv. kláštera klarisek na náměstí Republiky č. 6. Do dvorů obou komplexů muzejních budov byly provisorně přemístěny předměty městského lapidaria z dosavadních depositářů ve sklepeních bývalé německé obchodní akademie.

Převzetím nesmírně bohatých sbírek Vlasteneckého musea, založeného v r. 1883, stala se situace organizace sbírek odboru věd o společnosti krajně problematickou. Nové sběry bylo nutno ukládat dokonce do najatého skladiště.

V zásadě byla otázka dislokace řešena tak, že v městském dvojdome (Purkrabská ul. č. 2 a 4) budou umístěny všechny studijní sbírky odboru věd o společnosti, se speciálními pracovnými. Těžištěm expozic, knihovny, dílen a kanceláří, společných s odborem věd přírodních, stane se budova SLUKO na nám. Republiky, kterou bude nutno rozšířit a provést potřebné adaptace. Adaptační práce zde započaly již v r. 1950.

Hlavní úsilí pracovníků odboru věd o společnosti se soustřeďuje na úpravy depositářů, kterým předchůdci Krajského musea pochopitelně nemohli věnovat patřičnou péči, a to pro nedostatek zaměstnanců i prostředků. Nejpalčivějším problémem byla metodika práce při nové organizaci historických oddělení. Oddělení prehistorie a národopisu, nejhojněji zastoupená ve Vlasteneckém museu, byla alespoň soustředěna a jsou o to snadněji převáděna do stavu studijních sbírek, nehledě při tom na jejich kvantitu. V ostatních odděleních bylo nutno seznámit se nejprve pro získání přehledu s veškerým materiálem, pak jej podle jeho povahy s hlediska museologického roztrdit podle oddělení a konečně vyloučit balast.

Toto se povětšinou stalo tím, že na př. sádrové modely a odlitky ze sbírek býv. průmyslového musea byly předány Ústavu výtvarné výchovy PU, kde se jim dostalo opětového uplatnění jako kreslířských předloh. Mnoho vyřazených věcí obdrželo PLU v Olomouci a Krajské oblastní divadlo. Postupně byly vyřazeny (hlavně z konfiskátů) malířské kýče, bezcenné rámy, kusy nábytku a pod.

Po utřídění jsou předměty definitivně ukládány. Pro sbírky zemědělské, průmyslové, lapidarium, umělecký průmysl a nábytek byly určeny přízemní prostory budov na Purkrabské ulici, v prvním patře, o které se dělí SLUKO s městským archivem, je oddělení vojenské s Památníkem odboje, numismatika a hudební oddělení. Druhé patro je vyhrazeno oddělení pro prehistorii a národopisu. Bezprostředně po těchto pracích — v některých odděleních souběžně s nimi — se přistupuje k nejnutnější konservaci a popisu. Že konservace u některých fondů

přichází v nejvyšší čas je nejlépe vidět u národopisu, kde byla objevena řada umíkátních kusů, značně hmyzem zničených.

Úplnost inventářů a katalogů je různého stupně. Je nutná buď revize a doplnění starých záznamů, anebo je třeba — a to v největším počtu případů (u oddělení historických) — zakládat zcela novou evidenci, což není práci nikterak snadnou, neboť kromě správného určení, popisu a pořízení vyobrazení předmětů je nutno indentifikovat všechny předměty též podle starých inventářů. Tyto, pokud existují, jsou několikerého druhu a kvality a tím je práce ještě více ztížena. (Popisem předmětů až překvapivě dobře vyhovuje inventář městského historického musea z r. 1893.).

Kladné podmínky jsou pro práci v depositářích dány především kapacitou jejich prostor, které budou svojí plochou, téměř 1.500 m², po vystěhování pracoven, zcela dobře vyhovovati. Ložná plocha bude ještě několikanásobně zvětšena promyšleným budováním regálů a adaptacemi starých více nebo méně vhodných vitrin.

Během letošního letního období byly učiněny značné pokroky právě v budování depositářů, které se tak pomalu dostávají do žádoucího stavu. Nedostatek pracovníků, kterých je při těchto pracích opravdu bezpodmínečně zapotřebí, byl řešen přibráním pomocných sil, instruovaných odbornými referenty ústavu. Osvědčili se zejména spolupracovníci z řad pensistů.

Krajský národní výbor plně chápe důležitost všech těchto prací, jejichž posláním se do značné míry ztotožňuje s posláním kteréhokoli archivu nebo knihovny a které jsou nezbytnou přípravou pro další vlastní činnost ústavu jakožto badatelského pracoviště.

Václav Burian

Krajské museum

Odbor věd přírodních

- *Mineralogické a petrografické oddělení* (supl. dr. Vl. Strnad). Referent spolu s pom. vědeckou silou sbíral minerály z lomů a lokalit v Krásném, v Maršíkově a v širším okolí. R. Sládek pokračuje v pořádání mineralogického depositáře.

- *Geologické a paleontologické oddělení* (dr. Vl. Strnad) podniklo v rámci průzkumu pěti pohraničních okresů exkursi do okresů bruntálského, šumperského a jesenického. Exkurse se účastnili ing. M. Kopřiva, E. Hanusová a J. Bosák. Byly navštíveny význačné přírodní lokality v uvedených okresech (Mezina, Uhelná, Velká Kraš, Krásné, Domášov u Jes. a j.) a nasbírán hojný dokladový materiál. V některých místech provedl referent současně instruktáž pro dobrovolné místní spolupracovníky a zájemce.

Referent určil subrecentní a fosilní kostní zbytky, které geologickému oddělení poslalo museum v Jílovém v Č. V dodaném materiálu byly fragmenty zubů různých ssavců (*Equus* sp., *Ovis* sp., *Canis familiaris* — část mandibuly a zlomek maxilly) a z plistoc. fauny *Elephas primigenius* malý zlomek corpus humeri sin. Osteologický materiál daroval museu v Jílovém ing. Jiráček. Kostí byly nalezeny před lety při stavbě dráhy nad starým Hrádkem u Jílového v hloubce 5 m.

Paleontologické sbírky byly rozmnoženy dalším sběrem kulmských zkamenělin z břidlicového dolu v Nížkém Jeseníku. Obětavou spoluprací dělníka K. Steckera byl ústav znovu obohacen o rozsáhlý profil spodnokarbonské fauny a flory. Fauna kulmských pokryvačských břidlic bude souborně zpracována podle nových nálezů v příštím roce. Našemu spolupracovníku K. Steckerovi touto cestou srdečně děkujeme a těšíme se, že se naše spolupráce bude i nadále plně rozvíjet.

Referent podal posudek o jednom lignitovém dole v kraji (pro potřebu KPK).

• **Geografické oddělení** (dr. J. L u n e r). Referent dokončil v rámci průzkumu pěti okresů kraje Olomouckého elaborát o klimatických poměrech bruntálského okresu a v současné době přikročil ke zpracování materiálu pro okres jesenický. Dále vypracoval dva posudky jako podklady pro územní plán.

Ve dnech 20.—26. září t. r. zúčastnil se v Bratislavě celotýdenní konference meteorologů a klimatologů.

• **Botanické oddělení** (dr. B. Š u l a). Při *krajských dožínkách*, konaných v Náměšti na Hané, spolupracovalo oddělení při instalaci expozice z oboru léčivých rostlin. — Spolu s referentem pro zoologii provedlo v Čechách p. Kosířem výběr knih pro knihovnu SLUKO. — Z příkazu KPK provedl průzkum v jesenickém okrese a podal posudek o rašeliništi u Vidnavy. Kromě toho podal dva posudky, týkající se plánu přeměny přírody v zájmové oblasti olomoucké. Valná část práce by'a věnována také přeurčení rostlin v botanické zahradě, aby mohl býti proveden sběr semen pro výměnu a pro výsev v příštím roce.

• **Zoologické oddělení** (dr. V l. T e y r o v s k ý). V zastoupení SLUKO zúčastnil se referent ve dnech 21.—24. září 1953 celostátní pracovní konference československých zoologů a hydrobiologů, konané v Brně a v Lednici. — Ve spolupráci SLUKO s Výzkumným ústavem zelinářským jednak zrevidoval, jednak přímo provedl determinaci části entomologických sbírek, uložených v tomto ústavu. — Spolu s referentem pro botaniku provedl revisi obsáhlé knihovny vědeckých spisů různých oborů, uskladněné v zámku v Čechách p. Kosířem. Vybrané knihy budou vhodným doplňkem pro knihovnu SLUKO. — Spolu s ref. pro botaniku zúčastnil se referent dne 29. září t. r. celostátní pracovní porady o problémech asanace jesenických lesů.

Pro 4. vydání příručky *Jak sbíráme, usmrcujeme a pro sbírky upravujeme hmyz*, připravované nakladatelstvím Čs. akademie věd, přepracoval, značně rozšířil a podstatně doplnil kapitolu o sbírání a konservaci vážek; v minulém vydání (vyšlo nákl. Čs. společnosti entomologické), zpracoval tuto kapitolu zesnulý prof. dr. Jaromír Šámal.

V technické spolupráci SLUKO s ostatními musei v Olomouckém kraji zrevidoval preparátor J. F a b b r i s stav vycpanin v městském museu v Hranicích (správce M. S e m e r á d), při čemž vyčistil a opravil celkem 137 kusů tamní výstavní sbírky ssavců a ptáků.

Odbor věd o společnosti

• **Zemědělské oddělení** (V. B u r i a n). Na poradě krajské ječmenářské komise, která se sešla ve dnech 19. a 29. září 1953, bylo dohodnuto uspořádání celostátní ječmenářské přehlídky, a to od první poloviny prosince v budově SLUKO (nám. Republiky). — Výstavní materiál, zapůjčený zemědělským oddělením našeho ústavu Zemědělsko-lesnickému archivu ve Žďáře n. Sáz. II. byl předán Zemědělsko-lesnickému archivu v Bučovicích, který hodlá spolu s Národním technickým museem uspořádati retrospektivní zemědělskou výstavu v Umělecko-průmyslovém museu v Brně. — Pro musejní expozici k 70. výročí založení býv. Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci byl vybrán materiál, mající vztah k poddanským poměrům a práci venkovského člověka v době feudalismu; tohoto materiálu bude použito jako hospodářského podkladu národopisné expozice. — V září byly dokončeny poslední úpravy depositáře zemědělského oddělení. Inventární kresby nově přefazovaných předmětů ze sbírek býv. VSM zhotovuje A. S t r n a d.

Referent napsal dvě stati (*Klášter Hradisko - československý Escorial*, *J. Dobrovský na Kl. Hradisku*) do brožury, kterou připravuje do tisku vydavatelské oddělení n. p. Čedok v Praze k 200. výročí narození Josefa Dobrovského.

• **Vojenské oddělení** (V. B u r i a n). Ve sbírkách oddělení bylo dokončeno třídění, soupis a signování zbraní a vojenské výstroje. Stejným způsobem jsou zpracová-

vány i sbírky munice a obrazů. Kromě této práce bylo očištěno množství předmětů a provedena nejnutnější konzervace dřevěných součástek, ohrožených hnilobou a červotočem. Tyto práce provádějí pod vedením referentovým externí spolupracovníci H. Hradil a A. Strnad. Další etapou prací ve sbírkách je pořizování katalogu, na jehož konceptu se podílí referent (popis sečných a bodných zbraní) spolu s externím spolupracovníkem J. Obejdou (dokončil popis ručnic); kresby předmětů zhotovuje A. Strnad. — Z pozůstalosti po pplk. Fr. Kabeláčovi byla převzata do sbírek dvě bodla (rakousko-uherské k pušce soust. Mannlicher a italské). — Při revisi, provedené ve dnech 15. a 16. září t. r. zástupcem Vojenského historického musea, Jaroslavem Lugsem a dne 28. září t. r. zástupcem posádkové správy byly vyloučeny další předměty, musejním potřebám nevyhovující. Brakové, historicky a umělecky bezcenné kusy byly dány do sběru, materiál vhodný k vyučovací účelům byl dodán PLU (dalších 47 kusů) a posléze předměty upotřebitelné jako divadelní rekvizity, byly předány Krajskému oblastnímu divadlu v Olomouci. — Dne 10. září t. r. navštívil referent Vojenské historické museum v Praze. Téhož dne vyslechl přednášky o musejnictví v lidové republice maďarské; přednášky byly uspořádány z popudu ministerstva školství a osvěty a Národního musea. Profesor debrecínské university dr. Bella Gunda, dále referentka pro musejnictví při maďarském ministerstvu lid. osvěty a akademik dr. Jaroslav Böhm seznámili velmi důkladně přítomné posluchače s problematikou maďarského musejnictví, které prodělává obdobný proces jako musejnictví československé. — Dne 17. září t. r. byl referent přítomen jednání o reorganizaci okresního musea ve Šternberku a při této příležitosti provedl vytrídění zbraní v tamních sbírkách. — Pro příští vývojovou expozici historických sbírek vypracoval referent dílčí libreto s hlediska válečných dějin.

• *Národopisné oddělení* (dr. J. Kanyza) připravilo u příležitosti *Krajských dožinek* v Náměšti na Hané výstavku lidového umění, kterou zhlédlo přes 2.000 návštěvníků. Nyní připravuje výstavu hanáckého lidového umění a písemnictví na Hané ze sbírek bývalého Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci u příležitosti vzpomínky na 70. výročí založení tohoto spolku. — V depositáři byl vytríděn a určen hanácký krojový a výšivkový materiál a oddělen od materiálu z jiných oblastí Moravy. Provádí se dále revise sbírek podle lístkového katalogu, který je doplňován. V keramice byla vytríděna a systematicky shromážděna keramika hanácká, holičská, vranovská a hranická. Bylo započato s katalogisací keramiky z Gottwaldovy sbírky jako největšího kompletu keramických sbírek. Této práci se cele věnovaly s úspěchem M. Vařeková a R. Hrbková. Koncem září byl také dokončen instruktážní barevný film o vázání šátků. Vedoucím KPD v Olomouci poskytnut národopisný materiál pro výtvarné kroužky.

Externí spolupracovník čr. Jan Poláček zapsal na Nezamyslicku nových 33 písní.

• *Oddělení uměleckého průmyslu* (dr. J. Lakosil). Práce v oddělení byla zaměřena na katalogisaci a instalaci deponátů uměleckého porcelánu a skla. Sbírká fayence byla přiřčena k odd. národopisnému. Pokračuje se v instalaci drobných umělecko-průmyslových výrobků. Sbírká historických hudebních nástrojů a notový materiál byly umístěny do nově přiděleného depositáře v Purkrabské ul. 4. Vyřazené předměty byly předány KOD v Olomouci.

• *Oddělení pro prehistorii* (dr. J. Skutil). Pracovníci oddělení pokračovali v čištění starého materiálu, v úpravě depositáře a v pracích klasifikačních, inventarizačních a katalogizačních. Referent poskytl odborné údaje a informace o literatuře a o různých nálezech (dr. Janšáková - Bratislava, dr. Jar. Bárta - Nitra, dr. Knéblová - Praha, dr. Nekvasil - Brno).

Na Žerotínově nám. č. 6 byla nalezena při kladení plynového potrubí v průjezdě

vedle zbytků středověké a časně novověké keramiky a kostí (nalezeny i 2 lidské femury a stopy mladšího bronzu) též miniaturní lužická nádobka s válcovitým hrdlem (Fr. Zatloukal, arch. Kovařík). Také tento nález ukazuje, že je nutno všem olomouckým pozemním pracím v městě věnovat zvýšenou pozornost. — Společně s ing. J. Janáskem prohlédl referent paleolitickou stanicí na Malém Kosíři (317 m) u Slatinic; byla zde získána pazourková industrie, současná s golštýnskou stanicí určickou. Při téže příležitosti bylo prohlédnuto hradisko na svahu Kosíře a dále mohyly, z nichž jednu (narušenou) bude nutno ze záchranných důvodů prozkoumat. V trati Vápenice v obou lomech byl průzkum negativní; byly nalezeny pouze recentní kůstky.

Referent se účastnil v srpnu t. r. výzkumných prací pražského geologického ústavu, prováděných v Předmostí za vedení dr. K. Žebery. Zúčastnil se také VIII. pracovní konference Archeologického ústavu, konané v Košicích.

Jako dobrovolní spolupracovníci oddělení se přihlásili prof. Fr. Filip z Olomouce a dr. R. Fukal, jednatel Musejního spolku v Brně.

• *Oddělení pro dějiny dělnického hnutí* (A. Travěněc). Při Poradně marx-leninismu v Olomouci byl založen pracovní kolektiv, který za spolupráce SLUKO organizačně podchytí všechny rozptýlený materiál, týkající se dělnického hnutí. Z takto získaného množství podkladů nám vyroste reálný obraz dělnického hnutí v jednotlivých místech, v okresech a posléze v celém kraji; jeho začleněním do celostátního rámce splatíme daň, kterou jsme povinováni především pracujícím vrstvám našeho lidu. — Ze sbírek oddělení bylo zapůjčeno akad. malíři J. Smítalovi několik fotografií, zachycujících K. Gottwalda za jeho pobytu v Olomouci. Materiál bude sloužit jako autentický podklad k vytvoření obrazů ze života našeho prvního dělnického presidenta.

Knihovna SLUKO

V posledním období bylo v knihovně nově zainventováno celkem 451 knih. Ke dni 15. září t. r. čítá tedy inventář knihovny celkem 10 646 svazků. Z nově zapsaných knih bylo koupeno 81 knih, ze zrušených hospodářských škol zainventováno posledních 346 svazků, ze starých fondů bylo zapsáno 7 knih a konečně na darech získala knihovna 17 svazků (R. Martinčík daroval 13 svazků, A. Travěněc 3 svazky a Národní museum 1 svazek).

Kromě toho registroval knihovník z denního tisku a z různých časopisů články, které se týkaly našeho ústavu, jakož i články, mající vztah k naší práci; registrace byla pořizována z časopisů a deníků z období od června až do srpna a bude v ní postupně pokračováno.

Krajská galerie

Krajská galerie připravuje na měsíc listopad ve velkém sále Domu umění výstavu *Česká kresba XIX. stol.*, která je součástí cyklu putovních výstav pořádaných Národní galerií v Praze. Na výstavě se seznámí veřejnost s neznámými kresbami našich předních malířů XIX. stol. Současně proběhne v přílehlých sálech Domu umění výstava členů Svazu čs. výtvarných umělců, krajského střediska v Olomouci.

Krajská zoologická zahrada

Na výstavbě olomoucké zoo pokračují opět nepřerušeně pozemní práce. Po dokončení úpravy vrchní hráze, která je současně spojkou komunikační, začíná stavba spodní hráze na prvním rybníku, který má obsáhnout zhruba 2 000 m³ vody; první práce na stavbě této hráze byly zahájeny hned po předání projektu. Bude to sypaná hráz výšky cca 4 m a hloubky 17 m, do níž bude vbetonováno vypouštěcí

a přepadové zařízení. — Dohotoveny byly 3 podezdívky pro ptačí klece. Upravován je též prostor kolem studny.

Kromě těchto prací je prováděn výsev okrasných rostlin a dřevin. Výběr rostlin je řízen — kromě estetického hlediska — především potřebami jednotlivých ploch (zpevnění svahů a cest, zakrytí technických objektů atd.) a snahou poskytnouti příjemné prostředí návštěvníkům, případně (pokud to dovolí vnější podmínky) i názorné poučení o květeně, odpovídající přírodě (biotopu) toho kraje, v němž volně žije chovaný živočich.

Různé zprávy

Několik poznámek ke školním sbírkám. Výsledkem praktického vlastivědného zájmu, kde vlastivěda je učebním předmětem a mnohdy i vyučovací metodou, bývaly velmi často školní sbírky. Mnohým učitelům se podařilo založiti za spolupráce zájemců a za pomoci dětí větší nebo menší sbírky a snad vlastně každá škola měla několik předmětů z vlastivědných nálezů ze svého okolí. Mnohdy se v nich takto podařilo zachránit ne jeden zajímavý nález přírodní nebo historický, které se pak obyčejně dostaly dříve či později do některého musea; naopak bohužel také některé předměty zmizely bez většího využití v některé soukromé sbírce. Záchraná práce učitelů byla v tomto ohledu jistě chvályhodná a nejedna cenná informace našeho vlastivědného výzkumu děkuje právě tomuto školnímu původu. Avšak velkou a téměř pravidelnou chybou největší části školních sbírek bývá, že v jejich sběrech nebyla nebo nejsou uváděna naleziště nebo vůbec žádné jiné okolnosti nálezové (naproti tomu často je udáván jejich dárce a původce). V případě vzácnějších předmětů bývá pak tento nedostatek odstraňován tak, že jako naleziště se uvede okolí té obce, kde je dotyčný předmět t. č. uložen. Ukážeme na několika příkladech, jak právě takový údaj může vést k velice mylným závěrům.

V kabinetě jedné střední školy v Poberouni, na okraji oblasti Českého krasu, byla ve sbírce uložena polovice spodní čelisti, 20 caninů a několik stoliček jeskynního medvěda, vesměs nálezů neobyčejně dobře zachovalých, ovšem bez jakéhokoli označení. Při zjišťování proveniencí těchto nálezů dalo vskutku mnoho práce, než bylo možno s jistotou prokázati, že se jedná o dar známého badatele z oblasti Moravského krasu. Nepocházejí tudíž z poberounských jeskyní (jak by bylo možno předpokládati), sice dávno prokopávaných, avšak vydávajících bohaté nálezy teprve v poslední době. — V bývalé měšťanské škole jedné velké obce na Hané je uložena řada velice pěkných nádob období žárových polí popelnicových, ale ani u jedné z nich není uvedena bližší trať, kde byly získány; přesné údaje k bližšímu vývojovému studiu této kultury by byly velmi důležité a žádoucí vzhledem k jejím různým vývojovým stupňům a to právě na Hané. — V řadě našich školních sbírek jsem viděl pěkné krápníky, ale bylo by těžko předpokládati nebo docela s určitostí tvrditi, že pocházejí z dutin a jeskyní blízkých okolních devonských ostrůvků. Vždyť ještě nedávno panoval nechvalný zvyk přinášeti si ze školních výletů a zájezdů krápníky.

Naopak musíme uvést, že v některých sbírkách školních jsou provenienční údaje přesné a zcela vyhovující. Snad není ani třeba zvláště zdůrazňovati, že právě přesné a spolehlivé provenienční údaje jsou jedním z hlavních požadavků každého vědeckého výzkumu. Je proto v zájmu vědeckého vlastivědného výzkumu, aby i ve školních sbírkách byly u nálezů všechny žádoucí údaje a ostatní náležitosti (obec, trať, parc. č. pozemku, datum nálezu, nálezové okolnosti atd.), protože dodatečně se pak těžce shánějí; mnohdy už není možno je vůbec získat. Nejlépe je připojit údaje buď přímo k předmětům nebo je zapsati do inventární knihy. Jedině tak zajistíte získanému vlastivědnému materiálu jeho vědeckou hodnotu a přispějete výzkumu k poznání naší domoviny. To je úkolem vlastivědného výzkumu, jemuž tím může posloužiti zvláště naše učitelstvo.

Dr. Josef Skutil